

Люди з домінуючою аудіальною репрезентативною системою, обробляючи інформація в термінах звуків будуть із задоволенням відповідати, використовуючи свої власні звуки й мову музики. Слухові канали доставляють інформацію послідовно будуть думати і запам'ятовувати методичним, покроковим і послідовним образом. Аудіалам подобається, коли інші люди розповідають їм про події, які відбуваються.

Люди, що використовують кінестетичну систему, при вираженні своїх почуттів говорять повільно і роблять довгі паузи, коли одержують доступ до збереженого в глибині себе інформації. Кінестетики люблять дотики, здатні до глибоких почуттів.

Пізнання – вищий рівень обробки інформації, який виконується людиною цілеспрямовано. Пізнання можливо тільки при опорі на так званий інтелектуальний фонд, під яким розуміються сукупні знання. Методи пізнання тощо. Величезну роль у пізнанні грає оцінка конкретних суспільних явищ із позицій різних соціальних груп та щаблів суспільства.

Наприкінці 40-х років психологи вперше звернули увагу на індивідуальні відмінності в процесі сприйняття. Поняття когнітивного стилю одержало поширення. Термін «когнітивний стиль» вживався відносно вже відкритих феноменів, що вивчалися раніше. Зараз психологи розуміють під стилем стійкі індивідуальні відмінності за однією, незалежною від інших характеристик, і кількість «когнітивних стилей» дорівнює числу цих характеристик.

Простежити взаємозв'язок стильових характеристик та здібностей на власне психологічному рівні намагався Г. Уїткін. Він висунув концепцію глобального артикульованого когнітивного стилю. Люди з глобальним стилем відрізняються цілісністю, не розчленованістю пізнавальних процесів.

Раню концепцію Г. Уїткіна відрізняють три моменти:

- 1) виділяються рівні перцептивного, когнітивного та соціального стилю
- 2) підкреслюється зв'язок стильових характеристик зі здібностями
- 3) стиль виводиться особистісних особливостей.

Висновок : Перфекціонізм розглядається як прагнення бути досконалим, бездоганим у всьому. В закордонній науці перфекціонізм часто пов'язують з безліччю психологічних проблем. Перфекціоналісти вважають, що невеликі помилки складають неуспіх, і їх самооцінка заснована на тому, на скільки добре вони виконують справу.

Когнітивний стиль розглядається як глобальне утворення, що виявляється подібним образом у пізнанні, поведінці, спілкуванні, професійній діяльності. Психологи виділяють різні когнітивні стилі та їх параметри в залежності від того, що береться за основу класифікації особливості сприйняття, утворення понять, класифікацій, ухвалення рішення або проблемного мислення.

Список бібліографічних посилань

1. Гаранян Н. Г. Личностные факторы деперссивных и тревожных расстройств. М. : МПГУ. 2009. 144 с.
2. Гаранян Н. Г., Андрусенко Д. А., Хломов И. Д. Перфекционизм как фактор студенческой дезадаптации. *Психологическая наука и образование*. 2009. № 1. С. 72–81.
3. Гаранян Н. Г., Юдеева Т. Ю. структура перфекционизма у пациентов с депрессивными и тревожными расстройствами. *Психологический журнал*. 2009. № 6. С. 93–103.
4. Грачева И. И. Адаптация методики «Многомерная шкала перфекционизма» П. Хьюитта и Г. Флейта. *Психологический журнал*. 2006. Т. 26, № 6. С. 73–89.

Одержано 28.10.2019

УДК 316.624:343.614

Алла Андріївна ШИЛІНА,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7377-0776>;

Юрій Васильович АЛЕКСАНДРОВ,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-5871-8344>

САМОГУБСТВО ЯК НАСЛІДОК ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДО ГРУП СМЕРТІ

Україна посідає перше місце серед європейських держав за кількістю самогубств – на 100 тисяч осіб у нас припадає 22 самогубства. Такі дані наводить Державний комітет статистики. Смерть від суїциду займає 3-тє місце в Україні після природної смерті і смерті від зовнішніх причин. Найвищий рівень смертності в результаті суїцидів зафіксований в промислових регіонах Східної України – в середньому 33,6 на 100 тис. населення [1].

Суїцид – це навмисне позбавлення себе життя. Думки про самогубство, відповідні висловлювання, загрози, наміри і спроби накласти на себе руки називаються суїцидальними.

Самогубство є дуже актуальною, важкою і болючою темою, особливо якщо це стосується дітей. Кількість випадків самогубств серед дітей та підлітків зростає у всьому світі, і в Україні зокрема.

Дитячий суїцид практично завжди можна уникнути. Головне, що для цього необхідно – це вчасно помітити тривожні сигнали. Жодна дитина не вирішить піти з життя і виконати своє рішення за лічені години. Як правило, подібне рішення зріє в голові у дитини не один день, і навіть не тиждень. І весь цей час дитина відчайдушно різними способами може звертатися до дорослих, перш за все батьків, даючи зрозуміти, що їй дуже погано. Згідно зі статистикою, у 8 з 10 випадків потенційні суїциденти намагаються дати оточенню зрозуміти, що вони можуть наважитися на самогубство [2].

Як показує статистика підліткових самогубств, спроби суїциду практично не здійснюють діти молодше 11 років, хоча у маленьких дітей також буває важкий психічний стан, просто вони ще до кінця не усвідомлюють, що таке смерть [3, с. 139].

Суїцидальна поведінка не є характерною тільки для підліткового віку, просто в цьому віковому періоді діти більш уразливі. Фактором подібної уразливості є і недостатня зрілість емоційно-вольової сфери, яка проявляється у зниженій здатності прогнозувати наслідки, сугестивність (здатність сприймати психічний вплив з боку іншої особи або групи осіб) і відсутність достатнього життєвого досвіду і т. ін. У підлітковому віці здорова сепарація досягає свого піку і діти, в процесі соціалізації, шукають можливості для спілкування, шукають свою референтну групу.

В останні роки дуже часто в мережі Інтернет можна почути, побачити, а іноді навіть стати жертвою «груп смерті», які доводять дітей та підлітків до самогубства.

Ігри зі смертю були скрізь і завжди. Ще до появи Інтернету були ігри-випробування: постояти на рейках перед поїздом і зіскочити в останній момент, стрибнути з моста в воду, зачепитися за тролейбус і проїхати до наступної зупинки. Це перевірки на сміливість. Діти йдуть на це, щоб отримати заряд адреналіну та уславитися сміливцями.

Багато процесів, які колись були інтимними, в Інтернеті стали публічними. Відеоблогери обговорюють відносини з батьками, сваряться, переживають, роблять дурні витівки прямо перед камерою. Форми самовираження, що існують в реальному житті перекочували в Мережу.

У соцмережах вже давно існують численні пости про небезпечні віртуальні ігри серед підлітків, наприклад «Сині кити».

Кити відносяться до того числа ссавців, які можуть добровільно самотійно померти. Ці тварини асоціюються у ідеологів груп смерті зі свободою, в тому числі з усвідомленим вибором піти з життя. Підлітки порівнюють себе з китами, яких викинув океан, під яким мається на увазі суспільство, сім'я або близька людина. Згідно з описами з груп смерті, кити пробуджуються або вмирають о 04:20. В цей час підлітки прокидаються, щоб отримати нове завдання.

Багато підлітків грають в подібні ігри з тієї ж причини за якої вони ріжуть руки і залазять на занедбані будівництва. Ними рухає або бажання отримати адреналін, або цікавість.

Неповний список назв можливих груп смерті в соціальних мережах: «Кити плывуть вгору», «Розбуди мене о 4:20», f57, f58, «Тихий дім», «Рина», «Няпока», «Море китів», «50 днів до мого ...». Такі хештеги, як # дімкитів, # морекитів, # 150зірок, # ff33, # d28, # хочувгру, # біжабовмири, і записи в акаунті соцмереж цифри 50 і менше, а також зображення китів, особливо, які літають, метеликів і єдинорогів.

Мова йде про закриті групи в соцмережах і закриті акаунти в «Інстаграм», де, підлітки втягуються в гру, суть якої полягає у виконанні певних завдань, які дає учасникам адміністратор групи або власник акаунту. Бажаючи взяти участь в грі діти залишають на своїх сторінках в соціальних мережах пост із запитом на «гру» і супроводжують його певним хештегом.

Для «Синього кита» інтерес – базовий механізм поширення. Особливо серед підлітків: з одного боку страшно, з іншого – дуже цікаво дізнатися, що ж станеться, якщо ти напишеш кодове слово. Додатковим чинником служить загадковість організаторів і нерозуміння їх мотивів.

Одним з простих перших завдань для учасників може бути «запросити в групу 50 друзів», і учасники розсилкою надсилають всім друзям запрошення. Адміністратори групи активно моніторять сторінки нових учасників, орієнтуючись на «загублених дітей» – дітей, що мають проблеми в сім'ї, з друзями, мають депресивні стани, не можуть себе реалізувати. Виконуючи завдання адміністраторів, вони відчувають «підтримку», і адміни навіть можуть ставати для них авторитетами.

«Групи смерті» постійно еволюціонують. З'являються нові і більш витончені способи схилити підлітків до суїциду. У мережі існує багато «смертельних ігор» на зразок «Синього кита».

Куратори нових груп за допомогою різних способів залучають нових учасників і нав'язують дітям думки про самогубство.

У всіх цих ігор принцип дії дуже схожий. Так, коли підліток реєструється в них, то отримує так званого куратора, який ставить перед ним завдання які згодом все частіше наповнюються мотивами смерті та поступово підлітку вселяють думку про суїцид. «Гра» полягає в тому, що після виконання всіх вказівок дитина повинна померти. Адміністратори подібних «груп смерті» іноді настільки залякують дітей і ламають їх нестійку психіку, що це і без виконання завдань може призводити до дуже негативного результату.

Тим, хто хоче вийти з гри, нібито погрожують розправою з сім'єю. Як загрози також може фігурувати повідомлення про те, що про участь в грі стане відомо батькам і педагогам підлітка. На першому етапі гри від дитини вимагають відправити геодані про своє місцезнаходження й адресу, що робить загрози більш конкретними й страшними для «гравця».

На місці однієї закритої групи тут же, миттєво, виникають інші. Механізм відточений, називається «Інвайт» – це запрошення в соціальну мережу, онлайн-гру або який-небудь мережевий сервіс, реєстрація в якому доступна не всім бажаним, а тільки тим, у кого є запрошення від вже зареєстрованого учасника. При можливому закритті групи підліткам надається можливість бути відновленому, тобто, діти відразу ж знайомляться з тим як не випасти з групи, коли її закриють і грати в смерть далі.

Дитячий вік – це вік коли для людини не існує смерті. Вона просто не може її усвідомити, а тому і не відчуває цінності життя. Саме тому підлітки так легко стають жертвами подібних ігор, флешмобів і маніпуляцій. А ще тому, що в цьому віці набагато простіше піти за натовпом, ніж знайти в собі сміливість бути незалежним, відстоювати свою індивідуальність.

Дорослі хочуть бути хорошими, бажують відчувати себе хорошими батьками. І в зв'язку з цим існує ризик неусвідомленого зняття відповідальності з себе. Вони не вважають, що це вони «щось упустили і не змогли дати дитині те, чого вона потребує». Вони перекладають відповідальність на соціум, звинувачуючи в тому числі «групи смерті» і «погані компанії», комп'ютерні ігри і т. ін.

Але насправді подібні групи і доступність інформації в Інтернеті – це спусковий гачок. Наприклад, з дитиною вдома не спілкуються, контакту з рідними немає, дають іноді грошей, а може бути, дають і багато грошей, але при цьому в родині немає здорових емоційних відносин або присутнє фізичне, емоційне насильство. Тоді дитина буде звертатися за підтримкою в Інтернет. Крім того, у неї можуть бути специфічні особливості особистості і це не обов'язково серйозні порушення. І в цьому випадку дитина більш сприйнятлива до негативних зовнішніх впливів.

Суїцид неприродна поведінка, а значить, діти не можуть впоратися з чимось. У психології є поняття: нестерпні переживання. Це означає неможливість винести те, що відбувається, і таким чином відбувається вибір виходу із ситуації. Ключовим критерієм також є неможливість побачити своє майбутнє таким, що є прийнятним. Дитина не бачить більше варіантів виходу з ситуації. Підлітки переживають кризу перебудови внутрішніх якостей, їх світ ділиться на категорії і крайнощі, тому в крайній точці переживань найбільше шансів зважитися на самогубство.

У випадку з дітьми, часто причиною суїцидів виступають проблеми у взаєминах з однолітками, батьками, хлопцем / дівчиною. Непрямою причиною може бути неможливість обговорити або поділитися чимось із значним для дитини дорослим. Тобто відсутність довірчих відносин між дитиною і дорослим. Здійснюючи суїцид, діти часто думають, що після смерті вони зможуть побачити, як усі плачуть і побиваються про них. Вони не знають, як це станеться, але внутрішнє переконання цього у них є.

Потрібно бути уважними до проблем і потреб дітей. Намагатися їх чути, дітям потрібно комусь довіряти, їм важливо, щоб їх підтримували. Думки про суїцид або захоплення небезпечними іграми можуть свідчити про те, що в дитини накопичилося багато енергії, яка не знаходить відповідного виходу. Тому в групі ризику діти, яких не навчили або не створили достатньо умов для самореалізації, творчості, пустиці.

До суїцидальних думок в більшій мірі схильні діти, у яких відсутній навик звернення по допомогу. Для них складно зізнатися, що у них щось не вийшло. Тому, як мінімум батьки просто зобов'язані припинити вимагати, а почати прислухатися до дітей. Діти повинні розуміти, що самостійність і автономія – це важливі цінності, але не абсолютні.

Дуже важливо говорити з дитиною не тільки про її дії, але про переживання, про те, що вона відчуває. На жаль, багато дорослих не вміють називати і визначати свої почуття. Особливо це стосується хлопчиків і чоловіків, які з дитинства отримують заборону на вираження почуттів і емоцій. Важливо пояснити, що це нормально – жити з такими переживаннями, як то збентеження, печаль, самотність. Потрібно дати зрозуміти, що всі люди час від часу відчувають такі почуття і розповісти, що батьки робили, коли потрапляли в такі ситуації. Дитині важливо знати, що в центрі уваги батьків її особистість, її переживання, а оцінки, соціальні успіхи, зовнішній вигляд, смаки – другорядні.

Інтернет, смартфони, планшети і онлайн-чати – це не добре і не погано. Це даність, в якій ми живемо і будемо жити. Тому завдання батьків не заборонити користуватися всіма цими благами техніки і не позбавити дитину можливості відповідати параметрам сучасного суспільства, а показати альтернативу – все розмаїття світу, адже крім чатів і соцмереж можна спілкуватися наживо. А головне – допомагати здобувати такий досвід і показувати на власному прикладі, як можна врівноважити реальний і віртуальний світ в житті дитини.

Список бібліографічних посилань

1. Україну накрила хвиля самогубств // Znaj.ua. URL: <https://znaj.ua/news/regions/44490/ukrayinu-nakrila-hvilya-samogubstv.html> (дата звернення: 24.10.2019)
2. Коли земля летить з-під ніг // Твоє місто. ТВ. URL: http://tvoemisto.tv/exclusive/velyka_pomyika_batkiv_ne_govoryty_pro_bil_ustraty_psyholog_pro_pidlitkovyy_suitsyd_78763.html (дата звернення: 25.10.2019)
3. Шиліна А. А., Паулюс Клікунас. Шляхи попередження та причини самогубства серед дітей та підлітків // Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. С. П. Бочарової (м. Харків, 30 берез. 2017 р.) / МБС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка Нац. акад. пед. наук України; Консультації. місія Європейського Союзу в Україні. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. С. 139–141.

Одержано 28.10.2019